

Europos Sąjungos vyriausiosios įgaliotinės Catherine Ashton kalba Tarpparlamentinėje bendros užsienio ir saugumo politikos bei bendros saugumo ir gynybos politikos konferencijoje

2013 m. rugsėjo 5 d.

Visada labai didelė garbė turėti galimybę būti šiame nuostabiame mieste. Pirmą kartą stoviu tarp šių Lietuvai, visam regionui ir Europos Sąjungai (ES) svarbius istorinius įvykius menančių sienų. Visada džiaugiuosi galimybe susitikti ne tik su Europos Parlamento, bet ir su nacionalinių parlamentų nariais. Su daugeliu buvome susitikę Dubline, o šiandien susitinkame ir vėl.

Kiekvieną kartą susitikę kalbame tomis pačiomis temomis, bet kiekvieną kartą atsiranda ir naujų klausimų, apie kuriuos galvojame pirmiausia. Tikiuosi, kad šią popietę klausimų ir atsakymų sesijoje galėsime aptarti tuos klausimus, kurie svarbiausi jums.

Tai taip pat malonu, nes, mano nuomone, parlamentarai atlieka ypatingą vaidmenį. Jūs esate ne tik arčiausiai atstovaujamų piliečių, bet ir atstovaujate namie bei užsienyje branginamoms vertybėms, ginate jas ir galite kalbėti taip, kaip, kalbant atvirai, diplomatai negali. Sunkiai dirbate stebėdami rinkimus, ir pasaulis be galo rimtai žiūri į tai, ką sakote.

Dalijatės savo šalių patirtimi ir žiniomis bei istorija. Dabar daug daugiau dirbame su šalimis, kurias vadiname pereinamojo laikotarpio šalimis, todėl jūsų indėlis remiant jas pasinaudojant savo patirtimi yra tiesiog neįkainojamas.

Noriu pakalbėti apie kai kuriuos aspektus, kai mąstome apie savo ryšius su Rytų partnerystės šalimis.

Atsimenu, kai televizija rodė gyva grandine Vilnių, Rygą ir Taliną sujungusius du milijonus žmonių ir ką tai reiškė ne tik vietiniams, bet ir viso pasaulio žmonėms. Vis dar tikiu, kad būtent to tikimasi iš Europos Sąjungos šiandien: stiprinti esamus ryšius su Europos Sąjunga, o kai kuriais atvejais ir gauti galimybę tapti Europos Sąjungos bei jos ateities dalimi. Esantys arčiausiai mūsų nori prie mūsų prisijungti, o esantys toliau – nori mus imituoti.

Man bendraujant su Afrikos Sąjunga, Azijos šalimis ir visu pasauliu kalba dažnai sukasi apie bandymus sukurti kažką naujo pradedant ne tik nuo ekonomikos, bet vis dažniau ir nuo politikos. Tik pažiūrėkite, kaip Azijos šalys dabar bando parengti žmogaus teisių strategiją. Pažvelkite į Afrikos Sąjungą, kuri ima pavyzdį daugiausia iš mūsų.

Keliaudami po pasaulį suvokiame, kad žmonės siekia tų pačių dalykų. Žmonės nori gyventi oriai ir laisvai, nori turėti gerą darbą, kad vaikai eitų į mokyklą, nori būti saugūs ir turėti ateitį. Susitikau su žmonėmis daugybėje vietų, ir visi man sakė tą patį. Sakė, norime to, ką turite jūs, demokratijos kaip gyvenimo būdo. Būtent taip man pasakė jauna moteris iš Bengazijos Libijos karo įkarštyje. Apie tai kalbėjomės nuo Mianmaro (Birmos) iki Egipto, Serbijos ir Kosovo, kiekvienoje šalyje, kurioje vyksta dramatiški pokyčiai.

Jau anksčiau šiame susitikime kalbėjau apie tai, ką vadinu gilios demokratijos svarba. Persitvarkančios šalys dažnai žengia duobėtu, kartais labai ilgu keliu. Juk ir šioje salėje yra tiek daug žmonių, kurie patyrė, kas yra persitvarkymas ir pokyčiai, demokratijos paieškos ir sunkumai, bei suvokia, kad demokratija nėra savaime suprantamas dalykas. Tai – labai svarbi žinia. Daug šalių tikisi, kad parodysime, kaip kurti demokratiją. Turite giliai įleisti šaknis ir toliau jas maitinti. Turite sukurti demokratiškas institucijas, nes vien tik rinkimų nepakanka. Tai garantuoja ateitį rinkimams, skaidrumui, administravimui ir visiems elementams, kurie, kaip žinome, užtikrina demokratijos funkcionavimą.

Lisabonos sutartyje sakoma: „Europos Sąjungos veiksmai tarptautinėje arenoje grindžiami principais, paskatinusiais jos pačios sukūrimą, vystymąsi ir plėtrą ir kurių įgyvendinimą ji skatina platesniame pasaulyje: demokratijos, teisinės valstybės, žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių visuotinio ir nedalomumo, pagarbos žmogaus orumui.“ Sutartyje taip pat sakoma, kad Europos

Sąjungos išorės veiksmais reikėtų siekti išsaugoti taiką, užkirsti kelią konfliktams, stiprinti tarptautinį saugumą. Noriu tarti keletą žodžių apie tai, kaip galime suderinti skirtingus Europos veikimo būdus.

Esame geriau pasirengę užtikrinti politinį, ekonominį ir krizių valdymą, demokratijos puoselėjimą, pagalbą stabilizuojant šalis ir užkertant kelią ilgalaikiams konfliktams. Nė vienam iš čia esančių nereikia to sakyti, tačiau pasidairius po pasaulį pasidaro aišku, kad turime dar labiau stengtis. Mūsų laukia dar didesni iššūkiai negu manėme.

Kaip tik dabar susiduriame su tuo, ką vadinu nestabilumo ruožu, kuris nusidriekė kaimyninėse šalyse nuo Libijos iki Egipto, nuo tragediją išgyvenančios Sirijos iki Irako. Rugpjūtis Irake buvo pats kruviniausias mėnuo per penkerius metus. Ką tik tapome žiaurių įvykių Ašrafo stovykloje liudininkais, šiuos įvykius griežčiausiai pasmerkiau. Kalbėjausi su naujuoju Jungtinių Tautų (JT) atstovu, kuris pageidavo atvykti ir aptarti, kaip galime padėti tiems žmonėms.

Visos priemonės, kurias turime ir kuriomis galime pasinaudoti, yra vertingos. Visada turime suvokti viena: kad ir kiek politinės energijos, laiko ar pinigų konflikto prevencijai beišnaudotume, sutaupome keletą kartų daugiau negu reikėtų konflikto padariniams šalinti. Jau nekalbant apie žmonių kančias, kurių galima išvengti užkertus kelią konfliktui.

Žinote, gerai supratau, kad šiuolaikiniame žiniasklaidos pasaulyje karų prevencija nesulaukia tiek viešumo, kiek norėčiau. Nuolat, kiekvieną dieną ir kiekvieną minutę diplomatų atliekamas darbas bandant padėti žmonėms ir užkirsti kelią konfliktui yra be galo vertingas, tačiau dažnai nuvertinamas.

Taip pat turime iškart mesti pajėgas ten, kur galime kažką pakeisti. Žinome, kad galime padėti žmonėms išspręsti nesutarimus, nes sudarome sąlygas susitikti, taip pat galime juos palaikyti.

Tai ypač pasakytina apie Serbijos ir Kosovo reikalais užsiimančius žmones. Su jais susitiksime sekmadienį 16-ąją kartą. Matome, kaip keičiasi žmonių ir lyderių santykiai, kaip lengviau darosi žengti pirmyn. Vadinasi, nebus grįžta prie konflikto, pagerės abiejų pusių žmonių gyvenimas. Žmonės rodo didelę tvirtybę. Jie ir toliau rodys didelę tvirtybę.

Vakar vakare vyko registracija, kuri būtina Kosove vyksiantiems rinkimams, matėme Belgrado paramą šiems rinkimams. Mūsų užduotis – palengvinti ir paremti procesą, tačiau jeigu Serbijos ir Kosovo žmonės būtų čia, jie pasakytų, kad be mūsų jiems tai nebūtų pavykę.

Taip pat galvoju apie Egipte atliekamą darbą. Kai kas galbūt stebėjote mano vizitus į šią šalį. Po revoliucijos, vykusios prieš dvejus metus, Egipte pabuvojau net vienuolika kartų. Mes kalbėjome ir kalbėjome su egiptiečiais, nes mumis pasitikima šalyje ir visame regione. Jie žino, kad mes kalbamės su visais ir kad siekiame palaikyti Egipto žmones. Siekdama demokratijos ir laisvės kalbėsime su visais, bandydama padėti parengti reikalingų veiksmų planą. Vis dar kalbamės su Egiptu. Praėjusią savaitę egiptiečiai buvo Briuselyje, ir mes pas juos vėl važiuosime, kad aptartume, kaip jiems tęsti pradėtą darbą vis sudėtingesnėmis aplinkybėmis.

Kaimyninėse šalyse taip pat bandome rasti inovatyvius būdus partnerystei kurti, pasirūpinti ištekliais, remti žmones, moterų grupes, pilietinę visuomenę, užtikrinti, kad būtų elektros, kad veiktų infrastruktūra ir žmonės galėtų lengviau judėti, kad vyktų ekonominis atsigavimas, kurio varomąja jėga, kaip visada, visose šiose šalyse pirmiausia yra smulkusis verslas. Nuo Libijos iki Jordanijos ir Egipto milijardai eurų skiriami žmonėms remti.

Ten sukurtą modelį kartu su specialiosios paskirties grupe imsime taikyti Mianmare (Birmoje) lapkričio mėn., ir šį mechanizmą naudosime siekdami pritraukti pramonės ir politikos lyderius, kurie visi, vadovaujant ES, įsipareigos dirbti ypač socialiai atsakingai ir remti šios šalies žmones. Bendrausime su Aung San Su Či artimais parlamentariais, jos komanda, prezidentu Teinu Seinu ir parlamentariais norėdami ekonominio ir politinio šios šalies saugumo.

Taip pat turėčiau paminėti mūsų gyvybiškai svarbų vaidmenį derybose su Iranu, mūsų intervenciją ir dialogą. Jau dukart kalbėjausi su naujuoju užsienio reikalų ministru. Esu pasiryžusi užtikrinti, kad jei yra bent menka galimybė rasti diplomatinį sprendimą, mes jį rasime ir padarysime viską, ką galime, kad užtikrintume veiksmingą bendradarbiavimą. Glaudžiai dirbame su Rusija,

Kinija, Jungtinėmis Valstijomis, visomis Europos partnerėmis, tačiau pirmiausia rūpinamės ES vadovavimu šiam darbui.

Taip pat labai gerai suvokiu Sirijos tragediją. Dėl veikimo būdų nuomonės skiriasi, tačiau esame vieningi dėl kai kurių bendrų dalykų. Akivaizdu, kad reikia politinio dialogo ir sprendimo, kad visi turime tartis. Jei kas nors sako „tai lengvoji dalis“, nesupranta, kokios svarbios bus derybos karui užbaigti. Bus neįtikėtinai sunku, tačiau būtina.

Prasidėjusios derybos – geriausias sprendimas žmonėms, kurių gyvenimai sunaikinti dėl to, kas nutiko, sunaikinti mirties, sužalojimų. Du milijonai vaikų tiesiogiai nukentėjo nuo to, kas vyksta Sirijoje. Visiems jiems trūksta pagrindinių dalykų: mokyklos, pastogės, draugų. Vaikai neturi visų šių dalykų, nes jie perkelti pačioje Sirijoje arba gyvena už šalies ribų Libane ar Jordanijoje.

Dirbame kartu su Jungtinėmis Tautomis, tikime Lakhdaro Brahimi darbu ir pastangomis, palaikome sekretoriaus Dž. Kerio ir ministro S. Lavrovo iniciatyvą pabandyti išjudinti derybas, ir, svarbiausia, mes daugiausia iš viso pasaulio teikiame humanitarinės pagalbos Sirijos žmonėms ir toliau teiksime.

Taip pat žinau, kad laukia sunkūs laikai, kadangi valstybės sprendžia, kaip geriausia bandyti spręsti šią problemą ir kaip reaguoti į siaubingą cheminį išpuolį, įvykdytą rugpjūčio 21 d.

Taip pat žinau, kad svarbu sekti Artimuosiuose Rytuose vykstančias derybas, čia vėlgi esu labai dėkinga Dž. Keriui už jo darbą. Jis taip pat atvyks į Gymnicho susitikimą šeštadienį, kad informuotų mus apie šį ir kitus klausimus. Šias derybas remsime ir toliau.

Noriu atkreipti dėmesį į mūsų pastangas palaikyti moteris visame pasaulyje. Tikime, kad kur klesti moterys, klesti ir visuomenė, o kur moterys neklesti, neklesti ir visuomenė. Nėra jokios ekonominės, politinės ar moralinės prasmės, kai pusė gyventojų negali prisidėti kuriant pasaulį.

Būdama Vilniuje turėčiau padėkoti čia įsikūrusiam Europos lyčių lygybės institutui ir priminti kolegoms, kad daug dirbame su moterimis Egipte, Jordanijoje, kaimyninėse šalyse, pasaulyje, buriame jas, kad girdėtusi jų balsas, kaip kad subūrėme Sahelio regiono moteris lyderes susitikime Briuselyje.

Noriu šiek tiek pakalbėti apie bendrą saugumo ir gynybos politiką. Vykdydami misijas gana dažnai siekiame kurti teisinę valstybę, palaikyti viešąją tvarką bendruomenėse, plėtoti gebėjimus. Mūsų misijos – tai praktinės operacijos, viskas vyksta tiesiogiai. Nuo EIVT įsteigimo pradėjome penkias naujas misijas, nuolat persvarstome ir tobuliname pradėtas misijas. Vykdomė 16 misijų ir operacijų, iš viso 7 000 vyrų ir moterų dislokuota tokiose vietose kaip Afganistanas, kuriame 350 žmonių moko Afganistano policijos pareigūnus, ar Gruzija, kurioje vykdoma stebėsenos misija vietos situacijai prižiūrėti ir kt. Tai darome, kad būtume tikri, jog galime remti žmones, padėti jiems spręsti klausimus, su kuriais jie susiduria. Labai džiaugiuosi, kad gruodžio mėnesio Europos Vadovų Taryba ketina svarstyti, ką dar galime padaryti vykdydami bendrą saugumo ir gynybos politiką remiantis ataskaita, kurią pateiksiu iki šio mėnesio pabaigos. Kaip žinote, šį klausimą aptarsiu dar šiandien susitikusi su gynybos ministrais, apie tai gynybos ministrai diskutuos ir Gymnicho susitikime.

Taip siekiame tapti veiksmingais saugumo tiekėjais ir tikslingai naudoti išteklius Europoje. Per metus gynybai išleidžiame 200 mlrd. eurų, manau, kad juos galima išleisti geriau negu išleidžiame dabar. Turime telkti išteklius ir jais dalytis, turime kurti stiprią pramonės bazę pajėgumams užtikrinti, o pramonė turi skatinti naujų darbo vietų kūrimąsi, augimą, inovacijas.

Dirbdami su Europos gynybos agentūra galime daug ką nuveikti ir pradėti rezultatyviai bendradarbiauti visoje Europos Sąjungoje mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros srityje, kurti galimybes telkti žinias, kuriomis visi naudotųsi daug ekonomiškiau ir efektyviau negu dabar.

Žinote, kad susiduriame su problemomis, nes dėl finansų krizės sumažėjo visų sričių biudžetai, taip pat saugumo ir gynybos. Suprantame valstybių narių tarpusavio priklausomybę saugumo ir gynybos srityje, tad valstybių vadovams ir vyriausybėms laikas padėti mums dirbti toliau, paaiškinti visuomenei, kodėl gynyba tokia svarbi, sudaryti mums sąlygas geriau bendradarbiauti tarpusavyje ir su kitomis šalimis. Taip pat padėti tiesiogiai dirbti su JT, NATO,

Afrikos Sąjunga, su tais, kuriems reikia mūsų pagalbos, užtikrinti, kad pajėgtume vykdyti misijas tokiose šalyse kaip Libija, Nigeris, Somalis ar Malis, kur partneriams padedame didinti veiksmingumą.

Kolegos, nėra unikalaus recepto, nes visos situacijos skirtingos, tačiau absoliučiai teisinga, kad Europos Sąjunga turėtų galvoti, ką unikalaus galėtų padaryti. Galime naudotis daugybe turimų priemonių: diplomatinių, saugumo, gynybos, finansinių, komercinių, vystomųjų, humanitarinių.

Siekiu užtikrinti, kad visos šios priemonės gerai derėtų, kad visi ES laikytųsi vieningo požiūrio ir galėtume koordinuotai dirbti naudodamiesi visais mūsų ištekliais ir instrumentais, naudodamiesi tikrai veiksmingai.

Baigdama pakalbėsiu apie savo būsimą apsilankymą Vilniuje, kai čia vyks Rytų partnerystės aukščiausiojo lygio susitikimas. Susitikimas labai svarbus jo organizatoriams Lietuvoje, tačiau jis be galo svarbus ir ES. Žinome, kad situacija iki susitikimo Vilniuje bus sudėtinga. Turime užtikrinti, kad mūsų partneriai – ko gero ypač Ukraina – įrodytų, jog gali vykdyti savo įsipareigojimą reformuotis. Tačiau taip pat turime pripažinti, kad jie susiduria su be galo dideliu išorės spaudimu. Jeigu mums pasiseks, asociacijos susitarimai kartu su susitarimais dėl glaudaus bendradarbiavimo ir visapusiškos laisvosios prekybos zonos mūsų partneriams taps tuo pagrindu, kurio jiems reikia tvariam persitvarkymui teisinės valstybės, demokratijos, žmogaus teisių srityse, ir užtikrins daug geresnes galimybes patekti į didesnes rinkas pasaulyje bei naudotis geriausiais standartais modernizuojant savo šalis.

Esu įsitikinusi, kad galime atversti naują skyrių mūsų ilgoje istorijoje skatinant stabilumą ir klestėjimą Rytų kaimynystėje, priartinti Rytų kaimynus prie mūsų. Jeigu mums pasiseks, tai vainikuos visą jau padarytą darbą.

Kolegos, čia ir sustosiu. Kaip sakiau, man garbė atvykti čia ir kalbėtis su jumis. Mielai aptarčiau dar daugelį temų, daugelį klausimų, daugelį šalių. Tačiau man daug svarbiau pakalbėti apie klausimus, kurie ypač įdomūs jums.

Labai jums ačiū.